

Szakdolgozat

Készítette: Jobb Ágnes

Debrecen

2009

Debreceni Egyetem
Informatikai Kar

A SZÁMÍTÁSTECHNIKA FEJLŐDÉSÉNEK HATÁSA
AZ IDEGENNYELV OKTATÁSRA

Témavezető

Nyakóné dr. Juhász Katalin

Tudományos főmunkatárs

Készítette

Jobb Ágnes Katalin

Informatikatanár szak

Debrecen 2009

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	4
TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSA ÉS HASZNÁLATA AZ ANGOL TANÍTÁSBAN.....	6
Eszközválasztási szempontok.....	6
Taneszközök fajtái és használatuk az angol nyelv tanításában.....	7
A KÜLFÖLDI ÉS A HAZAI TANESZKÖZ HASZNÁLAT ÖSSZEHASONLÍTÁSA.....	14
A TANANYAG DIGITALIZÁLÁSA.....	17
Digitális tananyag az idegen nyelv tanításában.....	18
Számítógépes szoftverek alkalmazási lehetősége az idegen nyelv tanításakor....	20
ANGOL NYELVTANI FELADATSOR MS WORD-BEN.....	21
Módszerek egyéni feladatsorok készítésére.....	21
Egy MS Word-ben készített feladatsor.....	22
Az alapok.....	22
A kezdő oldal.....	24
A témakörök.....	25
A feladatsor elkészítésének lépései.....	27
A FELADATSOR ALKALMAZÁSÁVAL SZERZETT TAPASZTALATOK.....	30
Közzvélemény kutatás	30
A teszt kiértékelése.....	32
Esetleges negatívumok és hátráltató körülmények.....	35
ÖSSZEFOGLALÁS.....	36
MELLÉKLETEK	39

BEVEZETÉS

A tanítás lényege a tudás elsajátíttatásának elősegítésében rejlik. Abban, hogy ezt tanárként minél hatékonyabban végezhessük fontos szerepet játszik a tárgyi környezet vagy más szóval a tanítás-tanulás infrastruktúrája.

A tanórán szinte minden a tanáron múlik. Ha sikerül megfelelő módszerek, eszközök megválasztásával felkeltenie a diák érdeklődését, ezzel lekötni a figyelmét, egy nem közkedvelt tantárgyat is megkedveltethet a tanulókkal, és így sikereket érhet el. Ehhez azonban elengedhetetlen, hogy rendelkezzen a megfelelő tárgyi környezettel. „Nincs semmi indok arra, hogy miért legyen az iskola kevésbé gépesítve, mint mondjuk a konyha (Skinner)” [1].

Eddig angoltanárként és most már leendő informatika tanárként is fontosnak tartom, hogy az iskolának a lehetőségekhez mérten egyre jobban hasonlítania kell egy normál körülmények között élő diák otthonához. Ez az a környezet, ahol ellazultan tudnak fejlődni. Sajnos ez még teljes mértékben nem megvalósítható napjainkban, viszont a rendelkezésre álló taneszközök jobb kihasználása mellett nagyobb sikereket érhetünk el.

Mivel az angolnyelvnek sok elnevezése van a köztudatban, a gyakran emlegetett „világnyelv” mellett bátran nevezhetjük az „informatika nyelvének” is. Ezért nagyon fontosnak tartom a két tantárgy kapcsolatának szorosabbra fonását. A számítástechnikában, nagyon sok elnevezés angol szó, vagy abból ered, emiatt szinte elengedhetetlen a nyelv ismerete. A másik oldalról sem kisebb a fontossága. Egyre több nyelvgyakorlási lehetőség kerül előtérbe, amelyhez elengedhetetlen a számítástechnikai jártasság. Nemcsak maga a komputer lehet komoly gyakorlat forrása, hanem a hozzá kapcsolódó egyéb elektronikai berendezések is, beleértve a projectort, a DVD lejátszót és természetesen az egyre nagyobb teret hódító digitális táblát is.

Egy mai átlag otthon szinte már elképzelhetetlen a legújabb technikai fejlesztések nélkül, így a gyerekek már kicsi korban hozzászoknak a kezelésükhöz, ezáltal használatuk természetessé válik számukra, holott akárcsak egy évtizeddel ezelőtt még tudomásunk sem volt róluk. Ennek a nagy elektronikai fejlődésnek a hatása mostanra gyűrűzik be az iskolákba is, és bármennyire is hadakozik ellene esetlegesen néhány kolléga, a változtatás szükségessége egyre sürgetőbbé válik.

A diákok nagy része az ingerekben gazdag külvilágból napról napra nem mindegy, hogy milyen iskolai környezetbe kerül. Amennyiben a tanárok nem próbálkoznak azzal, hogy akár saját tudásuk fejlesztése árán is meg tanulják kezelni a rendelkezésre álló felszereléseket, akkor az iskolai oktatás minősége akár romolhat is. A mai diák figyelmét egyre nehezebb lekötni hosszabb időre, mivel megszokták, hogy körülöttük szinte mindig van valami, ami eltereli a figyelmüket, valamilyen audiovizuális eszköz szinte állandóan be van kapcsolva a legtöbb fiatal közelében. Ha a tanár úgy dönt, hogy felveszi a harcot, és megpróbálkozik a feladattal, akkor rá kell döbbernienie, hogy erre csak hasonló eszközök igénybevételel válhat képessé.

Ebben a dolgozatban szeretnék rávilágítani a különböző audiovizuális eszközök használatának fontosságára a tanórákon, valamint hangsúlyozni a számítástechnikai eszközök adta lehetőségek kiaknázásának lehetőségeit. Emellett egy számítógépes példa feladatsor bemutatását és elkészítésének részleteit valamint a diákokra gyakorolt hatását is ismertetem.

TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSA ÉS HASZNÁLATA AZ ANGOL TANÍTÁSBAN

Eszközválasztási szempontok

Bármilyen szemléltető eszközt is válasszon valaki, néhány lényeges szempontot nem árt szem előtt tartani: „A módszernek meg kell indítania a figyelés, megértés és megtartás folyamatait”. [3]

A számítógép megjelenése és elterjedése óta a taneszközök száma ugrásszerűen megnövekedett. „Egyre több információhordozó anyag és oktatástechnikai eszköz jelenik meg.” [4] „A hagyományos taneszközök mellett egyre nagyobb szerepet játszanak a számítógépes alapú oktatószoftverek, a CD-ROM-ok, az interaktív médiumok.” [6] Nagyon lényeges nem csak az, hogy ezek az információhordozók rendelkezésre álljanak az iskolában, hanem az is, hogy ezeket rendeltetésszerűen, és gyakran használják. Az oktatástechnika elterjedését számos tényező lassítja, melynek egyik oka a tanároknak keresendő, ugyanis főleg a modern berendezések helyes, színvonalas használatának elsajátítása időt vesz igénybe, melyre nem szívesen fordítanak kellő figyelmet, elszántságot. Egy másik ok, ami hátráltató szerepet játszhat az, az új eszközök beszerzése kellő mennyiségben, és azok karbantartása is gyakran problémát jelent. [4]

Ezek az új eszközök amellet, hogy színvonalasak, sokoldalú felhasználást is lehetővé tesznek viszont hátrányuk, hogy sok pluszkiállással jár. A 80-as évektől folyamatosan nő az iskolák számítógépes ellátottsága, ami azért lényeges, mert ma már nyugodtan mondhatjuk, hogy az élet szinte elképzelhetetlen internet, és más számítástechnikai eszközök nélkül. Sajnos a különböző pályázatok és programok ellenére még mindig nem rendelkezik minden iskola a kellő felszereltséggel, ami a szemléltetés kevésbé hatékony felszerelt intézményekben tanuló diákokkal szembeni jelentős hátrányhoz vezethet.

Bizonyított tény, hogy a gyakran alkalmazott audiovizuális taneszközök fontos szerepet játszanak a tanulók által elsajátítottak hosszú távú megőrzésében, ugyanakkor a teljesítményben ez az előny nem játszik akkora szerepet. Elsősorban a motivációra és az aktivizálás megvalósítására hatnak. [1]

Sokat vitatott kérdés a tantárgyhoz, tananyaghoz megfelelő médium megválasztása. Ezzel kapcsolatban az esetek többségében ellentmondásos eredmények születnek, mivel különböző didaktikai helyzetekben különböző módszerek, eszközök válnak be és emiatt nehéz általánosítani. Minden esetben meg kell vizsgálni a különböző tényezőket, például a tanítás célját, az óra típusát, a diákok képességét, összetételét, az időpontot és még sok más összetevőt. [1]

Tanesszközök fajtái és használatuk az angol nyelv tanításában

Az iskolai keretek között történő nyelvoktatás nem megfelelő színvonalának egyik legfőbb oka a tanesszközök elégtelen használatában vagy ezek hiányában keresendő. Gyakran pénzhányra hivatkozva a gazdasági vezetés az eszköz készletek korszerűsítésén spórol, mely természetesen oktatásminőség romlást eredményez.

Más tantárgyakhoz hasonlóan az angol nyelv oktatásában is számos segédlet alkalmazható. Ezek között megtalálhatóak a hagyományos valamint a legújabb technikai eszközök is, melyeket az alábbiakban részletesen tárgyalok.

Főleg nyelvórákon igen hasznos lenne a hagyományosan bevált nyelvi magnókazetták leváltása CD-re, mivel így a háttérzaj minimálisra csökkenthető, ha a lejátszó megfelelő. Előnyei a kazettával szemben a pontos beállíthatóság és a tartósság. Amellett, hogy ez az eszköz már a technika jóval magasabb fokán áll, árban elérhető, kezelése sem bonyolultabb a magnóénál és szinte mindenkinek az otthonában megtalálható, az iskolákban ennek nélkülözésre is rákényszerülünk. (Itt visszautalnék a Skinner idézetére, aki szerint az iskola tárgyi környezete sem lehet szegényebben berendezett az otthonunknál.)

Szinte minden nyelvkönyv tartozékaként megvásárolható annak hanganyaga is, mely tartalmazza a könyv szövegeinek pontos kiejtését. Nagyon fontos, hogy jó minőségű legyen, ezért az újabb tankönyvekhez magnó kazetta helyett a CD-n rögzített megoldást választják a kiadók. (Lásd 1. és 2. kép)

1. kép Kazetta
<http://casaprofonda.freeblog.hu>

2. kép CD lemez
<http://www.cdnevjegy.hu>

A rádiót kevésbé gyakran használják az órákon, de ez érthető, mivel nem gyakori dolog, hogy az órához illő rádióadás és az óra időpontja egybe esne. Inkább az óra közti szünetekre jellemző, saját, iskolarádió formában.

Végül, de nem utolsó sorban a mai oktatás egyik legfontosabb eszközéről sem szabad elfelejtkezni, ami pedig nem más, mint a számítógép. (Lásd 3. Kép) Ezzel kapcsolatban két fontos probléma merül fel. Az egyik, hogy az iskolák a mostani finanszírozási rendszerükben nem engedhetik meg maguknak, hogy a felgyorsult technológiai változásokkal lépést tartsanak, a gépállományt az alapvetően szükséges igényekhez igazítsák. A másik fontos probléma a diákok képzése arra a szintre, hogy az újonnan elérhető alkalmazásokat kezelni tudják, valamint a tanárok lépést tudjanak tartani a technikai fejlődéssel.

3. kép Számítógép

<http://www.fraelcomp.hu>; <http://www.linuxsoft.cz>

A számítógép jelentős segítséget nyújt a diákoknak a tanulásban, főleg az otthoni tanulásban. Léteznek (sok közülük teljesen ingyenes) szoftverek, amelyek találékony módon, játékosan taníthatják a tanulni vágyókat. Egyszerűbbé tehetik az adatrögzítést, könnyebb áttekintést nyújthatnak. Persze megvannak az árnyoldalai is a fiatalokra nézve, de ez inkább szociológiai probléma. A tanárok számára is előnyt jelenthet a könnyebb rendszerezésben, és segítséget nyújthat az oktatás különböző területein, így az angol nyelv tanításában – tanulásában is.

Az előnyeinek köszönhető, hogy azokban az iskolákban, ahol a pénzügyi keret ezt lehetővé teszi, számítógép termeket rendeznek be, és egyre több intézményben válik kötelező tantárggyá a számítástechnika oktatása szaktól függetlenül.

A számítógéphez szorosan kapcsolódó fogalom az internet, mely ma már Magyarországon is egyre több ember számára elérhető az otthonokban, a munkahelyeken és oktatási intézményekben egyaránt. Nyelvoktatási és nyelvtanulási szempontból is segítséget nyújthat, ha megfelelően kihasználjuk a lehetőségeit. Amellett, hogy számos olyan oldal található rajta, mely kimondottan nyelvtani vagy egyéb gyakorlási feladatokat tartalmaz, lehetőséget biztosít a külföldi ismerősökkel való kapcsolattartásra is. Számos chat szolgáltatással (például MSN Messenger, Windows Messenger, gyalogló chat, ...) bárki megismerkedhet és beszélgethet Angliában, USA-ban, Ausztráliában, vagy más távoli országban élő angol anyanyelvű emberekkel. Mivel ezek a szolgáltatások levelezési lehetőséget is biztosítanak, a tanulni vágyó maga választhatja meg, hogy az íráskészséget, vagy a beszédkészséget szeretné gyakorolni.

Emellett ma már számos nyelvoktató program közül választhat a tanulni vágyó, melyet könnyen és gyorsan elérhet az interneten. Ezek közül néhány gyakorlást biztosító oldalt említenék:

- <http://www.rong-chang.com> (2009)
- <http://www.teachingenglish.org.uk> (2009)
- <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish> (2009)
- <http://www.elo.hu/hu> (2009)
- <http://www.nyelvcenter.hu> (2009)
- <http://esl.about.com/> (2009)
- <http://ptcucc2.tripod.com/angol/angol.htm> (2009)

Az írásvetítő a „hagyományos krétai táblairást pótló, helyettesítő elektromos vetítőberendezés” [2] mellyel az órán megspórolható a táblára-írási idő. (Lásd 4. kép) Ezzel szemben lényeges előkészületeket, szervezést igényel. El kell készíteni fóliára a kivetítendő szöveget. Csak akkor alkalmazható, ha bizonyos feltételek adóttak. Szükséges hozzá egy írásvetítő mindenekelőtt; hosszabbító, ha nincs a közelben konnektor; és megfelelő eszközök a sötétítéshez. Fontos megszervezni az összeszerelést, és a kivetítés módját, mivel annak hiánya időt vehet el az órából. Ha az előbb említett feltételek adóttak, sokféle módon és hasznosan alkalmazható. Alkalmazható táblai rajz, vázlat készítésére, szemelvények és egyéb dokumentumok kivetítésére. Alkalmazása

akkor ajánlott, ha a rajz vagy vázlat táblára rajzolása időigényes vagy bonyolult volna.
[2]

4. kép Írásvetítő

<http://www.pontplaza.hu>

5. kép Diavetítő

<http://www.lansoft.hu>

6. kép Projector

<http://www.ixbt.com>

A diavetítéshez, diakép nézegetéshez is mindenekelőtt egy dianézegetőre van szükség és diaképekre. (Lásd 5. kép) Főként rajzórán képek szemléltetésére használják, de alkalmas az írásvetítőhöz hasonlóan szöveg vagy bármi kivetítésére, amiről a diakép készült.

A projector az írásvetítő és a diavetítő továbbfejlesztett változata. (Lásd 6. kép) Ezzel kapcsolatban ugyanaz mondható el, mint az írásvetítőről. Lényeges, hogy úgy legyen elhelyezve, hogy mindenki jól láthassa a kivetített képet, vagy írást. A funkciója az írásvetítőével azonos, viszont annál költségesebb de jobb megoldás. Viszont vannak lényeges előnyei a projectornak az írásvetítővel szemben. A projector az összes számítógép kínálta lehetőséget ki tudja használni, képes az informatikai újításokat is a diákokhoz eljuttatni. Alkalmas a Word, Excel, PowerPoint és még sok más Office és nem Office eszközt is alkalmazni, amelyek azonnal, esetleg párhuzamosan is megjeleníthetők. Nem kell fölösleges időt eltölteni a fólia szerkesztésével, hanem azonnal megjeleníthető. A projector színvilágával új dimenziókat nyit meg a vizuális figyelemfelkeltéssel az oktatásban, képes mozgó képekkel az ellankadt figyelmet visszaterelni a megfelelő irányba. Hanghatások is alkalmazhatóak a segítségével, habár ez a területe még nem igazán terjedt el az oktatásban, inkább csak vizuális segítőeszköznek tekintik. Alkalmas filmvetítésre, a modern digitalizált technikát, amely mostanában folyamatosan teret hódít, képes alkalmazni és az oktatásban új segítséget nyújtani.

Tapasztalataim sajnos azt mutatják, hogy a meglévő, hagyományos oktatási segédeszközöket nem használják a tanárok. Felmerül a kérdés, hogy vajon az új, modernebb eszközök (például projector) mennyire lennének kihasználva. A tanárok

hatékonyabbak lehetnének, ha több erőfeszítést tennének annak érdekében, hogy minél több csatornán keresztül közvetítsék a tananyagot.

Az utóbbi évtizedekben az főként az audiovizuális eszközök iránt nőtt meg az érdeklődés, ezek közül is a televízió használata vált az egyik leggyakoribbá. (Lásd 6. Kép) Pozitívuma, hogy szinte minden órán alkalmazható, képi és hanghatásaival egyszerre több csatornát használva szemléletesebb megoldást nyújt talán az összes eddigi eszköznél.

Kép 7. Televízió

<http://www.suranyihifi.hu>

Kép 8. Videó

<http://www.boatshare.co.uk>

Kép 9. DVD lejátszó

<http://www.epo.com.tw>

A televízióhoz szorosan kapcsolódik a videó is, amely segítségével megoldható a tévé-műsoroknál negatívumként megjelenő időbeli kötöttség. (Lásd Kép 7.) Főleg kulturális műsorok vetítésére szolgál, de használják a különböző nyelvórákon is. A tananyagot segítő film, vagy egyéb információtartalmú felvétel bármikor lejátszható. A lényeges részeknél lehetővé válik a videofelvétel megállítása, visszajátszása is. Egy másik jó tulajdonsága, hogy akár a tanár által készített felvételek is lejátszhatók. Negatívumként a magnónál említetteket lehet itt is felsorolni. A videóra is igaz, hogy a minél többszöri használattól tönkremegy a szalag, a lejátszófej elkopik. Szintén elmondható az is, hogy ma már elavultnak számít, mégis az iskolák osztálytermei nem rendelkeznek kellő mennyiségű televízióval, videóval. Az óralátogatások alkalmával sem sikerült olyan órán részt venni, ahol filmnézés lett volna beépítve az óra keretébe. Ennek a legfőbb oka valószínűleg a felszerelés hiányosságában keresendő. Visszagondolva több esetben is hasznos lett volna egy-egy rövid filmrészlet lejátszása. Talán jó példa erre középiskolás angol óra, ahol a televízió és film témakörét mindezek használata nélkül volt kénytelen ismertetni a tanár a diákokkal. Ilyen esetben sokat jelenthet egy-egy filmrészlet angol nyelven történő bemutatása.

A technikai eszközök tanításban tapasztalható hasznát Kiss Árpád a következőképpen tolmácsolja:

A film tanít. [...] sokkal jobban taníthat a pedagógusnál. [...] A tanulók, mindent egybevetve, többet tanulnak, ha audiovizuális eszközöket alkalmaznak, mint akkor, ha kizárólag auditív vagy kizárólag vizuális eszközöket használnak fel. [7]

A szakemberek véleménye mégis sok esetben ellentmondásos a tömegkommunikációs eszközök tanításban való alkalmazásának hatékonyságával kapcsolatban.

A rádió és televízió kétségtelenül sokat tehet az ismeretterjesztés, az önálló tanulás, az önképzés iránti kedv felkeltésében és a tanulás segítésében; oldhatja az iskolás tanulás merevségeit, motiválóan hathat a közönyös tanulókra. [1]

A jövő oktatási eszköze a DVD lejátszó lehet. (Lásd Kép 9.) Sok iskolában már több éve alkalmazzák a videót, ami a DVD őseként is felfogható. A videó mágnesszalagjának kezelése viszont sokszor kellemetlen és időigényes. A tanároknak és a diákoknak egyaránt felesleges perceket rabol el az idejéből az oda-visszatekerés. A DVD segítségével a másodperc töredéke alatt lehet pontosan a kívánt helyre rögzíteni a lejátszást. A mágnesszalag a gyakori használatból hamar amortizálódik, amíg a DVD lemez akár 100 évig is tudja nyújtani ugyanazt a minőséget. A hangeffektek érthetőbbek, tisztábbak, a képélesség is többszöröse a videóénak. A sok pozitívum mellett meg kell említeni, hogy annak ellenére, hogy nem tartozik a legolcsóbb eszközök közé, mégis elérhető lehetne az oktatási intézmények számára. Az angol nyelv tanításában is a legcélravezetőbb az audiovizuális eszközök között, hiszen amellett, hogy tökéletes képi és hangi élményt nyújt, a felirat is szabadon megválasztható. Így például egy angol nyelvű filmnél az angol nyelvű felirat sok segítséget nyújthat, mivel a diák egyszerre hallja és látja is a szöveget, ami jelentősen könnyítheti a megértést. Mindezek ellenére nincs még elterjedve Magyarországon, így az órai alkalmazásának megfigyelésére sem volt még lehetőségem.

Végül de nem utolsó sorban meg kell említenünk a digitális táblát is, mint a közeljövő potenciális audiovizuális eszközét. Amellett, hogy az órákat élvezhetőbbé teszi, jelentős időt spórolhat a tanár számára a gyakorlásra, és az óra látványos levezetésére is. Egyre több tankönyvhöz készül el a digitális tananyag is, melyek kiválóan alkalmazhatóak lennének a nyelv tanításában is. Ma már nagyon sok ingyenes továbbképzést indítanak a tábla használatának elsajátítása érdekében. Ellenben ez az eszköz szintén nem tartozik

az olcsó kategóriába, és sajnos ma még csak kevés iskola van felszerelve egy-kettővel. Szerencsére pályázatok sora támogatja a haladás útjára lépett intézményeket. Ennek ellenére egyelőre kevéssé vagy egyáltalán nem használják őket.

Számos előnye ellenére az iskolai keretek között hazánkban a nyelvórákon egyelőre mégsem került alkalmazásba, melynek másik oka, a pénz és felszerelés hiánya mellett, a tanárok számítás-technikában való járatlanságában keresendő.

A KÜLFÖLDI ÉS A HAZAI TANESZKÖZ HASZNÁLAT ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Hazánkban a huszonegyedik század elején a nyelvoktatás színvonala messze elmarad a tőlünk nyugatra fekvő országok átlag elvárásaitól. Az oktatási intézményeinkben folyó nyelvi képzés nem elég hatékony, ahogy azt az *Új oktatási szemlében* is olvashatjuk.

Az óraszám növekedése ellenére csak a két tanítási nyelvű középiskolák képesek hatékony nyelvtudást adni. A nyelvtanításban nem tisztázott, hogy mi tekinthető a nyelvtanítás eredményességi mutatójának: a sikeresen letett nyelvvizsga vagy az idegen nyelvi kommunikációs készség kialakítása. [5]

Mindez magyarázható a módszerek nem megfelelő megválasztásával, a tanárok nyelvi felkészültségének alacsony színvonalával, a motiváció hiánnyal és nem utolsósorban a szegényes taneszköz használatával. A továbbiakban ez utóbbira szeretnék részletesebben kitérni.

Amint az, az előző fejezetből kiderült, Magyarországon a taneszközök használatának csak egy szűkebb köre terjedt el. Az angol nyelv a többi idegen nyelvhez hasonlóan sok odafigyelést igényel a tanár részéről, mivel nem elég prezentálni az ismeretet, nagyon fontos a gyakorlás és az ellenőrzés is. Hazánkban kevés diáknak van lehetősége angol nyelvterületen élesben használni és fejleszteni a tudását, ezért az osztályteremben sokkal nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a nyelvi környezet és az ahhoz elengedhetetlen légkör megteremtésére. Mindebben nagy segítséget nyújthat a különböző taneszközök alkalmazása, amennyiben az iskola rendelkezik a tárgyi feltételekkel, az oktató pedig a szükséges tapasztalattal. Mégis gyakran előfordul hogy, még ha adottak lennének is a tárgyi feltételei egy magasabb színvonalú oktatásnak, akkor a tanárok nem tudják kezelni az újabbnál újabb technikai csodákat.

Hazánkban az iskolák szegényes felszereltsége miatt a nyelvtanárok rákényszerülnek arra, hogy változatosság és élményekben gazdag oktatás helyett csak egyszerű és unalmas módon ismertessék a tananyagot. Bizonyított tény, hogy a különböző audiovizuális eszközök alkalmazásával jelentősebb mértékű előrehaladást érhetnének el a tanulók nyelvi készségében, mint a hagyományos módszereket alkalmazva.

A magyar gyakorlattal szemben külföldön főleg a többi Európai Unió ország büszkélkedhet magasabb színvonalú és hatékonyabb nyelvoktatással. Azokban az országokban a népesség jóval nagyobb százaléka rendelkezik használható nyelvtudással, mint hazánkban.

Hollandiai tanulmányaim alatt szerzett tapasztalataim alátámasztják ezeket a tényeket. A kinn töltött idő alatt nem találkoztam olyan emberrel, aki valamilyen szinten ne tudta volna megértetni magát angolul. Emellett a legtöbb ember képes volt kommunikálni a holland anyanyelv mellett még németül, flamandul és franciául is. Annak ellenére, hogy hasonló nyelvekről van szó, mindenképpen erőfeszítésre és a megfelelő módszerek alkalmazására van szükség ahhoz, hogy ez működhessen.

A tanórákon a kommunikáció volt hangsúlyos, és mivel a saját vélemény formálásához nagyon sok háttér információra van szükség, ezzel el is láttak bennünket, természetesen változatos eszközök segítségével. Az óráknak elengedhetetlen kellékei voltak a televízió a DVD-lejátszóval, a projector és a számítógép is. A tanár teljes természetességgel bánt az eszközökkel, melyek használatát jól beépítette az előadásai és a gyakorlatok menetébe. Mindezek, amellett hogy érdekesek voltak, és változatosságukkal ébren tartották a hallgatók figyelmét, segítséget nyújtottak az oktatónak a legjobb módszer megválasztásához is, mivel az eszközök széles választéka állt a rendelkezésére az ötleteinek kivitelezésében.

Külföldön a tanórákon kívüli nyelvtanulást pozitívan befolyásolja az a tény, hogy a televíziós csatornák nagy részét nem szinkronizálják. Sok külföldi adó közül választhatnak a szórakozni vágyók, melyek leg többjét feliratozva nézhetik az emberek. Ugyanez igaz a mozikra is, melyekben az amerikai filmek többségét sem anyanyelven láthatják a nézők, hanem eredetiben, angolul gyakran szintén feliratozva. Mindezzel nagyon sok nyelvfordulat és kifejezés 'ragadhat' az emberre különösebb erőfeszítés nélkül.

Az eszközkészletek változatossága nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a tanulási kedvet növelje, ezáltal motiválja a diákot a tananyag elsajátítására. Megfigyelhető, hogy a tanárok minél jobban kihasználják a taneszközök nyújtotta lehetőségeket, annál könnyebben teremthetik meg az idegen nyelvi környezet sajátosságait, ezáltal

megnövelve az igyekezetük hatékonyságát. Ennek következtében pedig eredményesebbé válhat az idegen nyelv oktatása.

A TANANYAG DIGITALIZÁLÁSA

Napjainkban a fiatalok olyan környezetben nőnek fel, melyet legfőképpen a technikai vívmányok eredményei jellemeznek. Egy normális körülmények között élő mai diák környezetében természetesnek, sőt egyre inkább nélkülözhetetlennek számít a számítógép, a DVD lejátszó, a cd és egyéb audiovizuális eszközök sora. Ebben a környezetben élik mindennapjaikat, és közöttük töltik a szabadidejük nagy részét is. Teljes természetességgel használják az akár öt évvel ezelőtt még ismeretlen fogalmakat, valamint nagy magabiztossággal használják az újabbnál újabb termékeket, melyek ingergazdagsága és figyelemlelkítő hatása hosszú időre képes lekötni őket. A gazdag kép- és hangvilágával a filmek valamint a különböző játék- és oktatászoftverek magukkal ragadják a felhasználót.

Ezzel szemben a szinte folyamatosan pénzhiánnyal küzdő iskolák nagy része gyengén felszerelt, és az otthoni környezethez képest a sivárság látszatát kelti. A pályázható taneszközök egyre bővülő köre ellenére sem képesek versenyezni az intézmények a viharos fejlődés mértékével. Ebből kifolyólag jelentős mértékben eltérhet az iskolai fizikai környezet a jól megszokott otthonitól, ahol már hozzászoktattak ahhoz, hogy folyamatos változatosság vegye őket körül. Következésképpen a tanórákon kisebb a külső motiváció arra, hogy minél többen, hosszabb távon odafigyeljenek egy konkrét témára.

Az ellenkező példa is gyakran előfordul: az iskolák felszereltsége magasabb szinten van, mint azt a kihasználtság mutatja. Gyakran sikerül beszerezni a modern kori vívmányokat, viszont azokat csak kevésbé vagy egyáltalán nem használják tanórák keretében. Ennek több oka is lehet: az egyik az, hogy nem fordítanak kellő figyelmet arra, hogy lehetővé tegyék iskolai szinten a használatukat; valamint az is elképzelhető, hogy a lehetőség adott, csak a tanárok nem tudják kezelni ezeket a hasznos eszközöket.

Ezzel összefüggő, mégis más megközelítésű problémát jelent a tanár szerepe a változásokra nézve. Sok nevelő nem képes olyan mértékben lépést tartani vagy egyáltalán a haladás útjára lépni, és fejlődni, amilyen mértékben az elvárható lenne. Jelen esetben a körülményekhez képest talán legjobb megoldást az jelenthetné, ha a tanárok, akár tréningek, továbbképzések árán is megtanulnák használni a számítógépet, a projectort, a DVD lejátszót, a digitális táblát vagy akár az egyszerű cd lejátszót.

Alkalmazásukkal sokkal színesebbé tehetők a tanórák, és a diák figyelmét is jobban lekötik, mint a hagyományos kizárólag tábla és tankönyv megoldás. Ma már kerettantervben szerepel a számítástechnika oktatása, tehát nagy a valószínűsége, hogy számítástechnikát tanító tanár is van a nevelőtestületben. Így segítségükkel ezeket a továbbképzéseket olcsóbban, akár iskolán belül is meg lehetne oldani.

Digitális tananyag az idegen nyelv tanításában

A fizikai környezetet tekintve az összes tantárgy közül talán egy idegen nyelv tanítása követeli meg a legszéleskörűbb odafigyelést. A legcélravezetőbb az lenne, ha olyan miliőt teremthetnénk osztály szinten, mint ahogyan az anyanyelvünket megtanultuk, vagy ahogyan éljük a mindennapjainkat. Mivel az egyre gyorsuló világunkban egyre több csatornán keresztül özönlik az információ felénk, el kell fogadnunk, hogy a minél nagyobb hatékonyság érdekében alkalmazzuk az újdonságokat.

Bármilyen óra színesebbé tehető, ha a fentebb említett eszközök közül valamelyiket felhasználjuk. Ma már a legtöbb diák életének szerves részét képezi, hogy az ismerőseivel chat-en keresztül tartja a kapcsolatot. Hagyományos levelet szinte soha nem írnak, viszont e-mailt annál gyakrabban. A Tv és a különböző DVD filmek szerepe is megnőtt, egyszerre látják és hallják az információkat. Könyvet viszonylag keveset látnak-olvasnak. A legtöbb információt, híreket is az internetről gyűjtik be.

Mivel a megszokott életformánk jelentőse átalakult az elmúlt évek során, az idegen nyelv tanításának is alkalmazkodnia kell ezekhez a változásokhoz. Egy nyelvet a közéletben tudni kell alkalmazni különböző élethelyzetekben, szituációkban, és ha használható tudást szeretnénk átadni, akkor fontos lépéseket kell tenni afelé, hogy a külvilágot egy kicsit becsempésszük a tanórai keretek közé.

Ennek tökéletes módja például, ha néha lehetőségünk van informatika teremben tartani az órát. A világhálóról a sok szemeten kívül rengeteg hasznos és érdekes ingyenesen közzétett feladatot nyerhetünk, és azokat gyors regisztráció után szabadon használhatunk, színesítve vele az óránkat. Akár saját magunk is összeállíthatunk szintfelmérő teszteket, dolgozatokat, bemelegítő rövid feladatokat, vagy kisebb játékokat az e-célra kifejlesztett programok segítségével.

Amennyiben nem áll rendelkezésre elegendő szótár a fogalmazási vagy szövegértési feladatokhoz, bátran ajánlhat néhány megbízható online-szótárt a nyelvtanár. Íme néhány példa:

- <http://dict.sztaki.hu/angol-magyar> (2009)
- <http://www.kzs.hu/szotar> (2009)

Ezek mellett rengeteg különböző adatbázis méretű használható szótár található összegyűjtve a <http://szotar.lap.hu/> (2009) oldalon.

A levelezést mivel egyre inkább felváltja az e-mail, az ezzel kapcsolatos gyakorlatokat sokkal jobban élvezik a tanulók, ha ténylegesen elküldhetik egymásnak az órán.

A számítógép sokszínűsége mellett másik fontos terjedőben lévő érdekes eszköz a digitális tábla. Ha lehetőség engedi, érdemes egy kicsit képeznie magát minden tanárnak, hogy aztán kamatoztathassa az ismereteit az órán. Külön nyelvtanárok részére szinte folyamatosak a különböző tankönyvkiadók által szervezett előadások, ahol ők bemutatják a legújabb nyelvkönyvekhez elkészült digitális tananyagot, a pedagógus pedig cserébe elsajátíthatja a tábla használatának alapjait, az esetek többségében még a gyakorlatban is kipróbálhatja. Ezek valójában a tankönyvvel együtt használhatóak, a tankönyv anyagát tartalmazzák kiegészítő feladatokkal, játékos megoldásokkal. Ilyen formában a diák valóban több csatornán keresztül sajátíthatja el a tudását.

Angol tanárok részére elérhető több kiadó digitális táblára alkalmazható munkája is, a teljesség igénye nélkül például az *Oxford University Press*, a *Longman Publishing*, vagy az *MM Publication* is rendelkezik egyre bővülő digitális tananyag választékkal.

Amennyiben a gépterem vagy a digitális tábla nem megoldható, viszont a feltételek engedik, bátran és jól kihasználható a projector és a DVD lejátszó. Előbbiből léteznek már notebook nélkül is használható típusok, melyek egy DVD lemezen lévő anyagot kivetítve növelik a tananyag iránti érdeklődést.

Ahogy azt a külföldi gyakorlat is mutatja, a DVD-lejátszó és a vetítő is jól használható például angol nyelvű filmek vetítésére feliratokkal együtt. A szokásos magnóhallgatási gyakorlat is lényegesen élvezhetőbb, ha valamilyen filmrészletet vagy híreket játszunk le képi hatással együtt.

Képleírási feladatokhoz is kiválóan alkalmas. A képet kivetítve, annak egyes részeit kinagyítva jobban felhívható a tanuló figyelmé az adott feladatra.

Számítógépes szoftverek alkalmazási lehetősége az idegen nyelv tanításakor

Napjainkban már a legtöbb tanuló nem az iskolában találkozik először a számítógéppel, és annak alapvető szoftvereivel. A tapasztalat azt mutatja, hogy jelentős részük már úgy vesz részt az informatika órán, hogy több programot megbízhatóan kezel alapszinten. Ilyen például a *Microsoft Office* programcsomag is, amelyekből az *MS Word* és *MS Excel* programot, az esetek többségében az *MS PowerPoint*-ot is használták már valamilyen formában.

Egy nyelvtanár is nyugodtan alapozhat ezekre a számítógépes ismeretekre az óráin.

A régebben jól bevált feladatlapos módszer ideje lemenőben van, egyre többször váltják fel a gépen megoldható feladatsorok, melyeket könnyebb javítani is, a sokszor nehezen olvasható kézírással ellentétben.

ANGOL NYELVTANI FELADATSOR *MS WORD*-BEN

A világhálón nagyon sok feladatsor található, és ezen belül is nagy számban fordul elő idegen nyelvgyakorlást biztosító oldal. Közülük azonban csak viszonylag kevés teljesen megbízható és ezeknek is csak egy része ingyenes. Mivel egy nyelvtanárnak jól kell tudni szelektálni közöttük, nagy munkát igényel, hogy pontról pontra átnézzük és kipróbáljuk a mások által elkészített lapokat.

Ezzel szemben, dönthetünk másként is. Amennyi időt a tüzetes átvizsgálásra fordítanánk, körülbelül annyi idő alatt saját magunk is összeállíthatunk egy egyedi, adott tanulócsoporthoz alakított gyakorlatsort. Az informatikai ismereteinkkel nagyban megkönnyíthetjük az életünket.

Módszerek egyéni feladatsorok készítésére

Ha valaki az egyénileg megszerkesztett feladatkészítés mellett dönt, többféle lehetőség közül választhat a számítástechnikában való jártasságától függően.

Azok a tanárok, akik a számítógépes programozásban is otthon vannak, különböző programozói felületek közül választhatnak, melyekben különböző programnyelvek alkalmazásával kódolhatják a kívánt feladatsort.

Az interneten egyre több programot találunk, amelyek azok számára készültek, akik a programozásban nem, vagy csak kevésbé jártasak. A legtöbb közülük nem igényel különösebb hozzáértést, elég, ha követjük a varázsló útmutatását és megadjuk a feltételeket. Sajnos a többségükért fizetni kell, de akadnak köztük, amelyek csak regisztrációt kívánnak. A különböző tankönyvkiadók oldalain is találkozhatunk velük, például az Oxford UP oldalán a New Headway című tankönyvsorozat leckéihez nyújt segítséget a játék és tesztkészítő program.

– <http://www.oup.com/elt/global/products/headway/preint>

Az ehhez hasonló oldalakon található programok használata nagyon egyszerű, azonban nem teszik lehetővé, hogy saját adatbázisból dolgozzunk.

Ha egyedi és csoportra szabott feladatokat szeretnénk készíteni, valahol a kettő között kell megtalálnunk a helyes utat.

Egy MS Word-ben készített feladatsor

Példaként mellékeltem egy általam elkészített alap szintű angol nyelvtant gyakoroltató feladatsort, melyet felső tagozatos általános iskolások, vagy szakközépiskolák, gimnáziumok kezdő-középhaladó tanulói számára terveztem. A gyakorlatok, egyszerűek, rövidek, és ebből kifolyólag rövid időre leköti a diákok figyelmét úgy, hogy közben szinte észre sem veszik, hogy tanulnak. Tankönyvtől függetlenül bármelyik óra keretébe könnyen beépíthető a tanár kedve szerint.

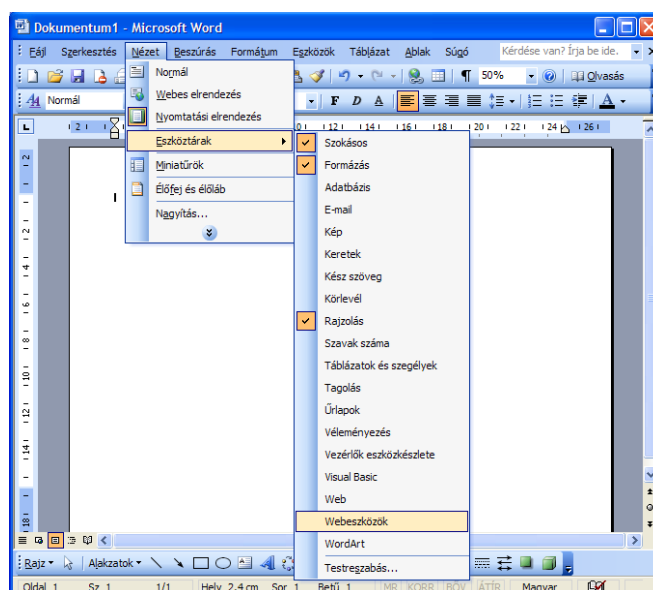
A következőkben bemutatom az általam ismert egyik legegyszerűbb módszert a gyors és színvonalas gyakorlatsor elkészítésére, melyet a példa-feladatsorom segítségével fogok ismertetni.

Mindehhez elég a *MS Word* (2003) alaposabb ismerete is.

Az összeállításához a programba beépített *web-eszközöket* hívtam segítségül, melyek lehetőségei ideálisak a nyelvi gyakorlatok előállításához. Egyszerűen kezelhető és mégis jól alkalmazható, emellett a beállítási lehetőségei is elég széleskörűek. Sajnos az *MS Office*-t oktató tankönyvek nagy része nem részletezi a teljes eszköztár használatát, így gyakran a ritkábban használtak csak hiányosan, vagy teljesen hiányoznak a leírásokból. Ilyen például az *MS Word*-ben a *web-eszközök* is.

Az alapok

Az alkalmazást elindítva a *Nézet* menüre kattintva megkeressük az *Eszközök*-et. A listából a *Webeszközök* pontot kell kiválasztanunk. (10. kép)

10. kép

Ezt követően rögtön megjelenik egy új gombsor (11. kép), melynek használatával a szerkesztés egyszerűbbé válik.

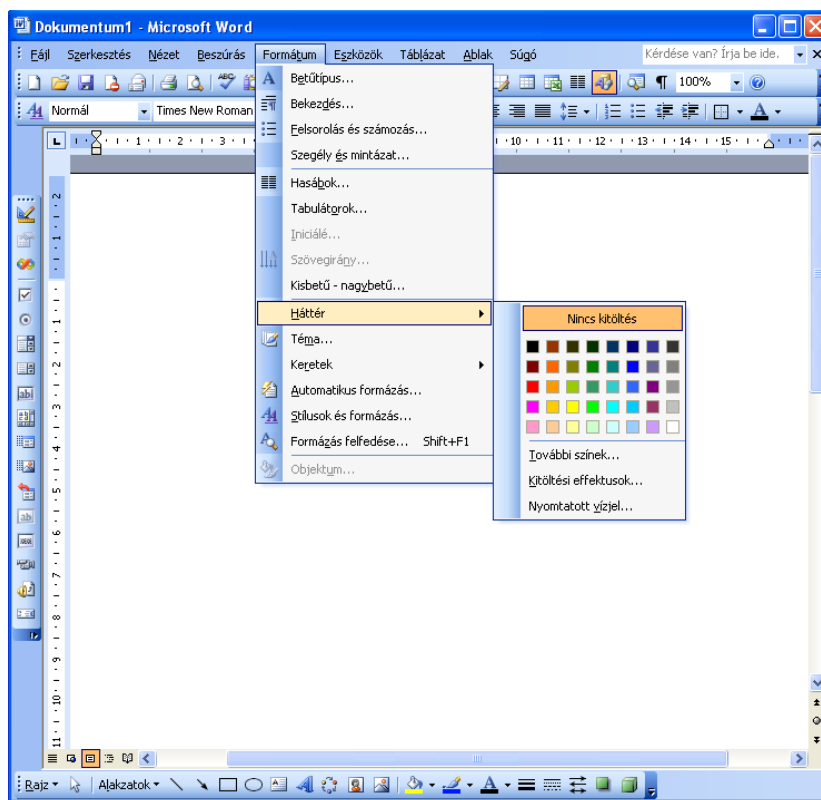

11. kép

A gombok jelentése a következő:

- Az első ikonra kattintva szerkesztési nézetre válthatunk, majd ismételt lenyomással kiléphetünk belőle.
- A második gomb segítségével a tulajdonságok állíthatók be és különböző paraméterek adhatók meg.
- A harmadikra kattintva a script editor, vagyis a kódszerkesztő fog bejönni, ahol a haladó felhasználók a kódok megváltoztatásával is elvégezhetik a testreszabásokat.
- Ezt követően néhány beszúrára kész objektum következik, sorrendben a következők:
 - jelölőnégyzet (checkbox)
 - választókapcsoló vagy rádiógomb (radiobutton)
 - legördülő menü
 - listapanel
 - szövegmező
 - szövegterület
 - parancsgomb
 - parancsgomb képpel
 - alaphelyzet
 - rejtett
 - jelszó
 - mozgókép
 - hang
 - fényűjság

Az itt felsorolt eszközök mellett érdemes még ismernünk, hogy hogyan lehet háttérszínt megadni. Ezt a menüsorban a *Formátum* gombot kiválasztva a *Háttér* segítségével fogjuk tudni beállítani. (12. kép)

12. kép

A formázások befejeztével a munkát *Word dokumentumként* vagy *weblapként* is elmenthetjük a megfelelő fájltypus kiválasztásával.

A kezdő oldal

Az első oldal lényegében a címet és a linkeket tartalmazza, a nyelvtani témakörök megadásával. Mivel kilenc fő nyelvtani jelenséget gyakoroltat a példatár, majd ezt követően egy összefoglaló teszt is rendelkezésre áll, ezért összesen erre a tíz különálló oldalra találhatók hivatkozások, melyek a következők:

- Unit 1 Present Tenses
- Unit 2 Past Tenses
- Unit 3 Future Tenses
- Unit 4 Passive Voice
- Unit 5 Conditionals
- Unit 6 Relative Clauses
- Unit 7 [be going to] vs Future Simple Tense
- Unit 8 Prepositions
- Unit 9 Reported Speech

- Unit 10 Test Paper

Ezek segítségével könnyen kiválasztható a megfelelő témakör.

Valamelyiket kiválasztva egy nyelvtani jelenséget gyakoroltató oldalra irányít át, amelyen három különböző feladattípussal ismerkedhet meg a felhasználó.

Mindegyik témakör oldala más háttérszínt kapott, amely hozzájárul az egyhangúság elkerüléséhez. Mindehhez hozzájárul a nem szokványos, *Comic Sans* betűtípus is, amely amellett, hogy egyedi, kicsit hangulatosabb, lazább hatást kölcsönöz az oldalaknak, és valóban élvezetesebbé teszi a megoldást és a vele töltött időt.

A témakörök

Alapszintű nyelvtani gyakorlatokhoz rengeteg segéd tankönyvet találhatunk. Mégis úgy gondolom, hogy egy nyelvtanárnak mindössze egy kis fantáziára van szüksége, és segítségével önállóan is éppen elég példamondatot ki tud találni. Én sem tettem másként. A példák egyszerűek, mégis olyanok, melyekkel ideálisan lehet az adott igeidőt vagy egyéb grammatikai jelenséget szemléltetni.

A gyakorlatsorok felépítése nagyon hasonló. Az első feladat mindegyikben mondat kiegészítéses jellegű. A kihagyott mondatrész az éppen gyakoroltatott szerkezetet tartalmazza. A felhasználó két-három lehetőség közül választhat, és legördülő menüből jelölheti ki az általa helyesnek tartott variációt. (lásd: 13. kép)

Exercise 1 Complete the sentences with the correct past form of the verbs.

1. We a new car last Tuesday.
2. Mandy her homework yesterday.
3. While you the piano I a letter.
4. Were you TV between 9 and 10 yesterday?
5. As it the children in the sitting-room.
6. When I she dinner.
7. Where did your parents live when they young?
8. Jill in London last year.
9. We them before they to the USA.
10. I Hamlet last year.

13. kép

A második példában nyelvtanilag helyes vagy helytelen mondatok találhatók. A feladat eldönteni ezt róluk, és jelölőnégyzet segítségével pipát helyezni a hibátlan sorok végére. (lásd: kép13)

Exercise 2 Decide which sentences are grammatically correct.

1. The children were helped by the teacher. ☐
2. Care should be taken when working on electric equipments. ☐
3. The play Romeo and Juliet is going to perform next weekend. ☐
4. Japanese will be spoke on the meeting. ☐
5. Are he interested in History? ☐
6. The CDs hasn't been repaired by the mechanics. ☐

14. kép

Az utolsó gyakorlat pedig egy mondat összerakós feladat, ahol szövegmező segítségével kell a szavakat a helyes sorrendbe rakni, és így értelmes angol mondatot alkotni. (lásd 15. kép)

Exercise 3. Put the words in the correct order to form sentences.

1. you / do / a / get / you / , / the / will / if / homework / five .
2. wouldn't / it / gone / rained / if / sailing / yesterday / have / had / we / .
3. money / would / I / lot / of / me / had / you / if / a / marry ?
4. when / home / call / will / arrive / you / you / me ?
5. if / will / you / her / she / a / frighten / , / nightmare / have .

15. kép

A feladatsor elkészítésének lépései

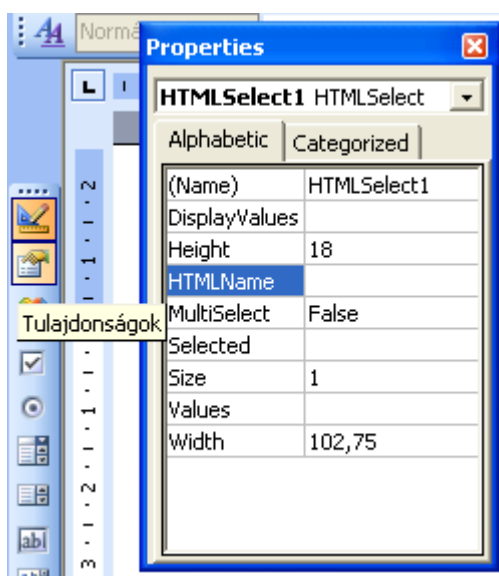
Mint azt már említettem, egy kis gyakorlással és kellő útmutatással viszonylag könnyedén előállíthat egy hasonló gyakorlatokból álló feladatgyűjteményt, még kevés informatikai hozzáértéssel rendelkező tanárok is.

Nézzük, mi szükséges hozzá gyakorlati oldalról megközelítve?

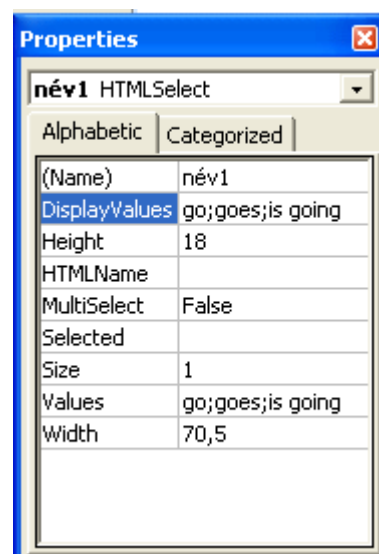
Először is a megfelelő mennyiségű, kellően átnézett példamondat-sor, melyekből kis kreativitással létrejöhet a saját, számítógépen alkalmazható dokumentumunk vagy akár weboldalunk. Emellett szükséges a *MS Word*-ben a fentebb részletezett módon a *webeszközök* beállításait megtenni. A többi pedig a fantáziánkra van bízva.

Ha a tervezési fázison túl vagyunk, akkor kezdődhet a kivitelezés.

Miután begépettük a kívánt szöveget, és kiválasztottuk, hogy hova kívánjuk beilleszteni a választató lehetőségeket, a gombsorból a legördülő menü ikonjára kattintunk. Ekkor oda lesz beszúrva, ahol a kurzorunk állt. Ezt követően, ha egy kattintással kijelöljük a beszúrt objektumot, a tulajdonság ikonra kattintva megjelennek a jellemzői (properties). (lásd: 16. kép) Itt különböző elnevezéseket találunk. Az *Alphabetic* lapfültre kattintva, a számos lehetőség közül néhány fontosat ismertetnek: a 'Height' elnevezés melletti mezőben megadhatjuk a beszúrt mezőnk magasságát. Alul a 'Width' elnevezéssel a szélességet állíthatjuk be. A 'Name' segítségével nevet adhatunk az objektumnak, míg a 'Display Values' mellett a legördülő menünket tölthetjük föl opciókkal. (lásd: 17. kép)

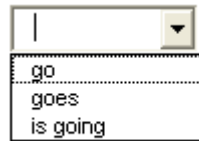

16. kép

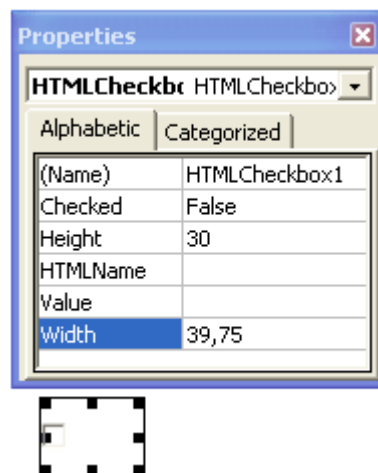
17. kép

Fontos, hogy a beírt lehetőségeket pontos-vesszővel választjuk el. Ezután kilépünk a tervező módból az első ikonnal, és bátran tesztelhetjük az eredményt. (lásd: 18. kép)

18. kép

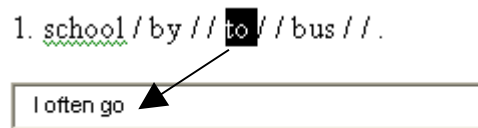
A második feladat összeállításánál egy fokkal könnyebb dolgunk van. Amennyiben rendelkezünk a helyes és helytelen mondatokkal, egymás után felsorolásként begépeljük, majd a kurzort a kívánt helyre állítva, az eszköztárunkban a Jelölőnégyzet ablakra klikkelünk. Ekkor megjelenik a kis négyzetünk a megfelelő helyen. Ha véletlenül mégsem nekünk tetszően helyezkedik el, vagy a későbbiekben változtatni szeretnénk a helyzetén, akkor kijelölés után elmozdíthatóvá válik. Ha túl kicsinek találjuk a négyzetet, állíthatunk az érzékenységen, hogy a környezetre kattintva is pipát helyezzen a négyzetbe. Ehhez a négyzetet kijelölve a tulajdonságok mezőben a 'Width' valamint a 'Height' értékek növelésére van szükség. (lásd: 19. kép) Majd, a tervező módból a tanult módon kilépve el is készült az eldöntendő feladatunk.

19. kép

A harmadik feladathoz egy-egy értelmes mondat szavait kell összekeverve begépelni. A sorok végén *Enter*-t nyomva az új sorba fogjuk beszúrni a szövegmezőt a megfelelő ikon segítségével. A második gyakorlat során részletezett módon beállítható a mező szélessége és magassága is. Kilépve a tervezőből kipróbálhatjuk a mondatok

összerakását. Ehhez a szövegmező fölött található szavakra kettőt kattintva kijelöljük azokat, és egyszerűen a szövegmezőbe húzzuk a megfelelő sorrendben. (lásd: 20. kép)

20. kép

Miután a gyakorlatok elkészültek, tovább színesíthetjük a lapunkat a betűtípus és a háttérszín megadásával.

A *Szerkesztés* menü 'Az összes kijelölése' pontra kattintva az egész dokumentum kijelölhető. Majd a *Formátum* menü 'Betűtípus'-ra kattintva megkeressük a nekünk tetsző betűtípust.

A háttérszín szintén a *Formátum* menün belül találjuk 'Háttér' pontot kiválasztva, ahol megadott vagy általunk egyénileg kevert színekkel is dolgozhatunk, a 'További színek' lehetőség kiválasztásával. Mindezzel egyénivé tehetjük munkánkat.

A FELADATSOR ALKALMAZÁSÁVAL SZERZETT TAPASZTALATOK

A feladatsorok valódi jelentőségét a célkörnyezetben lehet igazán vizsgálni, ezért megoldattam a tanulókkal tanórai keretek között. A mellékletben található feladatsorokból szintjüknek megfelelően választottak egyet és azt megoldották. Ezután kaptak egy általam előzetesen összeállított kérdőívet, amelyre adott válaszokat kiértékelve alátámasztást nyert az előző fejezetekben kifejtett véleményem.

A felmérés résztvevői emelt óraszámú informatikát tanuló szakközépiskolások. A próbákra informatika termekben került sor, igazgatói engedéllyel.

A diákok többsége érdeklődéssel szánta rá magát a kiadott gyakorlatsor megoldására, valamint a tíz pontból álló kérdőív kitöltésére. Azok közül, akik egy kicsit is komolyan vették a tesztet, némi gondolkodás után válaszoltak is a kérdésekre.

A tizenöt-tizennyolc éveseken kívül a húsz-harminc éves korosztállyal is elvégeztem a közvélemény-kutatást. Ezt azért tartottam fontosnak, mert ilyen formában megszerkesztett feladatokat nemcsak intézményi keretek közt végeztethetünk, és nincs is korhatárhoz kötve.

Közvélemény kutatás

A kérdőívet a feladatsor alkalmazhatóságával kapcsolatos kérdésekből állítottam össze. Elsősorban az érdekelt, hogy a középiskolás diákok hogyan viszonyulnak a tanórai keretek közt számukra még újdonságnak számító módszerhez.

A megválaszolandó kérdéseket két csoportra lehet osztani. Az első néhány általánosan az informatikai és egyéb technikai eszközök használatával és fontosságával foglalkozik. A többi pont pedig konkrétan a feladatsorról kéri ki a felhasználók véleményét.

A célom a kérdéssorral az, hogy a tanári oldal mellett a diákok, valamint az egyéb felhasználók véleményét is felmérhessem.

A kérdőív pedig a következő:

1. Mennyi időt töltesz számítógép előtt naponta?
2. Fontosnak tartod-e a számítógép, a DVD-lejátszó, a projector és a digitális tábla használatát az iskolában? Miért?
3. Mi az a digitális tábla?
4. Fontos lenne-e számodra az informatikai angol nyelv tanulása?
igen nem
5. Fontos-e egy feladatsor külleme, külalakja?
igen nem
6. Hasznosnak tartanád-e hogy a tanórákon egyre több tárgy keretében használhasd a számítógépet?
7. Mi a véleményed erről a számítógépes feladatsorról?
 - a) egyszerű használni
 - b) bonyolult használni
 - c) érdekes
 - d) unalmas
8. Milyen nehézségűnek találtad a feladatsort?
könnyű 1 – 2 – 3 – 4 nehéz
9. Mi a véleményed a feladatsor külalakjáról?
csúnya 1 – 2 – 3 – 4 szép
10. Szívesebben oldanál meg ily módon szerkesztett feladatokat angol órán, mint nyomtatott lapokat?
igen nem

A teszt kiértékelése

A szakközépiskolai felmérésben 81 diák vett részt, tízedikes, tizenegyedikes valamint tizenkettedikes évfolyamok különböző csoportjaiból. Többségüknek nem volt ellenvetése a feladatokkal valamint a rövid kérdőívvel kapcsolatban, mégis voltak olyanok is, akik bármilyen munkára nehezen kaphatóak, így ez sem volt kivétel ezalól.

A gyakorlatsorhoz nem volt szükség túl sok magyarázatra, egyszerűen hajtották végre azokat egymás után. Néhányan megjegyezték, hogy jobb, mint ha papíron dolgoznának.

A kitöltött kérdőívek kiértékelésével a következő eredmény született.

1. kérdés: válaszadók száma: 81 fő

0-2 óra/nap	3-4 óra/nap	Több, mint 5 óra/nap
29 fő	22 fő	30 fő

2. kérdés: válaszadók száma: 81 fő

Igen	Nem
65 fő	16 fő

3. kérdés: válaszadók száma: 81 fő

Tudja mi az	Nem tudja
20 fő	61 fő

4. kérdés: válaszadók száma: 81 fő

Igen	Nem
50 fő	31 fő

5. kérdés: válaszadók száma: 81 fő

Igen	Nem
65 fő	16 fő

6. kérdés: válaszadók száma: 81 fő

Igen	Nem
66 fő	15 fő

7. kérdés: válaszadók száma: 81 fő (több választ is bejelölhettek)

egyszerű használni	61 fő
bonyolult használni	3 fő
érdekes	27 fő
unalmas	4 fő

8. kérdés: válaszadók száma: 81 fő

(Könnyű) 1	9 fő
2	31 fő
3	29 fő
(Nehéz) 4	12 fő

9. kérdés: válaszadók száma: 81 fő

(csúnya) 1	8 fő
2	16 fő
3	36 fő
(szép) 4	21 fő

10. kérdés: válaszadók száma: 81 fő

Igen	Nem
67 fő	14 fő

Ezek az eredmények túlnyomó részben várhatóak voltak, mégis néhány szám meglepetésként hatott. Az első kérdés eredményeként a válaszadók 36 százaléka írta azt, hogy kevesebb, mint napi két órát tölt a számítógép előtt, és meglepetésemre néhányan a „csak az iskolában” választ adták, ami két dologból származhat: egyrészt nem köti le őket a virtuális világ és nem számítanak gépfüggőknek, másrészt sajnos az otthoni körülményeik nem teszik lehetővé az otthoni PC használatot. A tanulók 27 százaléka körülbelül három – négy óra hosszát tölt gépezéssel, és sajnos megdöbbenő, hogy 37 százalékuk pedig napi átlag öt órát nézi a képernyőt. Nem egy közülük akár nyolc órát is szán főleg a különböző játékokra és chat-re.

A második pontra adott válasz alapján megállapítható, hogy 80 százalékuk nyitott a technikai eszközök minél nagyobb mértékű használatára, míg mindössze húsz százalékuk nem tartja fontosnak vagy ellenzi azokat.

A vizsgált középiskolában nem használnak még digitális táblát, ennek ellenére sajnálatos, hogy a válaszadók mintegy 76 százaléka nem tudta leírni, hogy mit is jelent a szó.

Az informatikai angol nyelvet a diákok 63 százaléka érzi szükségesnek. Ez az arány valamennyivel nagyobb, mint amit előzetesen feltételeztem, bár a megkérdezettek mindegyike informatika szakos, ami magyarázhatja az érdeklődésüket.

Ellenben az ötödik kérdés, amelyik a külalakot érinti, arányában elmarad a várttól, mivel mintegy 20 százalékuk nem tartja fontosnak a külsőségeket. Ennek oka talán abban kereshető, hogy az alanyok körülbelül 92 százaléka fiú.

A következő pontra adott válaszokból arra következtethetünk, hogy a jelentős többség valóban a természetes környezetébe tartozó eszköznek tekinti a gépeket. Ezt bizonyítja, hogy 81 százalék szívesen venné, ha más tantárgyak keretében is használhatná a számítógépet.

A feladatsorra vonatkozó válaszokra zömében a vártnak megfelelő minősítések érkeztek. A hetedik kérdés estében 62 százalék gondolja úgy, hogy a gyakorlatsor használata egyszerű, míg kevesebb, mint 1 százalékuk képviseli az ellenvéleményt. 29 százalékuk szerint érdekesek a feladatok, és csak szűk egy százalékuk szerint unalmas.

A gyakorlatok színvonalára vonatkozóan nem született meglepetés, mivel összességében 74 százalékuk szerint közepes nehézségű volt, és mindössze 10 százalék véleménye szerint nem tetszetős a külalakja.

Végül a nyomtatott példasorok ellett a diákok 83 százaléka fogadná szívesen a számítógépen megoldható feladatsorokat is az órák keretében.

A kapott eredményeket a felnőttekével összehasonlítva néhány ponton eltérések tapasztalhatóak. Értelemszerűen az ő esetükben a 6. és a 10. kérdés nem releváns. Rögtön az első kérdést érintve megállapítható, hogy lényegesen kevesebb időt szánnak az informatika világára, leszámítva természetesen azokat, akik a munkájából adódóan kénytelenek hosszabb időn keresztül a monitort nézni.

A digitális táblával kapcsolatban szinte az összes megkérdezett tudott többé-kevésbé kielégítő választ adni.

Eltérés tapasztalható még a nyelvtanulással kapcsolatos negyedik kérdésnél is, ugyanis a felnőttek lényegesen kisebb arányban érezték szükségét az informatikával kapcsolatos angol kifejezések ismeretének.

Végül a már megszerzett nyelvtudás terén is adódott némi különbség, hiszen a felnőttek könnyebbnek ítélték a feladatsort.

Összességében sikeresnek ítélem a kérdőíveket valamint a gyakorlatsor tesztelését, ugyanis a kiértékelt eredmények beleillenek az általam előzetesen feltételezett képbe.

Esetleges negatívumok és hátráltató körülmények

Ahogy majdnem mindennek, a számítógépes oktatásnak is lehetnek hátrányai.

A diákok könnyen hozzászokhatnak, és esetleg azok a diákokat is megfertőzhetjük vele, akik eddig nem számítottak a virtuális világ rabjainak.

Egy sokkal konkrétabb példa lehet az, hogy az automatikus helyesírás ellenőrző használatával a diákok leszokhatnak a gondolkodásról és a helyesírás terén figyelmetlenebbé, felelőtlenebbé válhatnak, arra számítva, hogy a gép majd kijavítja az esetleges hibákat.

Negatívumként róható fel az is, hogy egy idő után a diákok megszokják azt, hogy a figyelmüket több és szélesebb körű ingerek kötik le, így egy 'gép- mentes' órán nagyobb az esély, hogy unatkozni fognak, és ezzel együtt könnyen elveszíthetik az érdeklődésüket az adott tananyag iránt.

Lényeges megemlítenünk a tárgyi és személyi feltételeket is ahhoz, hogy alkalmazhassunk egy a példaként megszerkesztett feladatsorhoz hasonló összeállítást. Elsősorban a tárgyi feltételek, vagyis a megfelelő minőségű taneszközök hiánya okozhatja a fő gondot. Amennyiben az adott intézmény nem rendelkezik kellő mennyiségű számítógéppel felszerelt teremmel, ahol a gyakorlatok végrehajthatók, akkor nyilván értelmetlen belekezdenünk.

Ezzel szemben, ahogy azt már korábban említettem, az érem másik oldala is okozhat gondot. Ha a tanár nem rendelkezik elegendő informatikai ismerettel az összeállításához vagy akár a használatához, akkor szintén meghiúsul a kezdeményezés.

A diákok oldaláról megközelítve a dolgot, már sokkal kisebb a kudarc esélye. Ahogy az a felmérésemből kiderült, a tanulók szívesebben foglalkoznak bármilyen tananyaggal, ha az, az ő világukhoz közelebb álló módon van tálalva. A gond velük kapcsolatban esetleg akkor adódhat, ha nem megfelelő tanári kontroll mellett végzik a gyakorlást. Ilyen esetekben a leleményesebbek hamar megtalálják a módot arra, hogy játszanak, vagy egyéb számítógép adta lehetőséget kihasználjanak.

ÖSSZEFOGLALÁS

Szakdolgozatom célja elsősorban az volt, hogy felhívjam a figyelmet a mai iskolai taneszköz-használat szegényességére, ezen belül is az idegen nyelv oktatásában a számítógépes ismeretek növekvő igényére.

Tanárként mindig a diákok érdekeit kell elsősorban szem előtt tartanunk és arra kell törekednünk, hogy az ismeretet olyan formában közvetítsük feléjük, amelyik elősegíti a könnyebb megértést, valamint leköti az érdeklődésüket. Sajnos nincs könnyű dolga a huszonegyedik században sem az oktatóknak, sem pedig a tanulóknak, mivel a mai gyerekek már egy digitális világba születnek, ahol olyan fejlett technikai eszközökkel vannak körülvéve, amilyeneket akár még egy-két évtizeddel ezelőtt egy átlagember el sem képzelt.

Régebben teljesen elegendő volt, ha egy tanár mindössze könyvet és krétát használt a tanórán. Ezzel szemben ma már a legtöbb diák az otthoni környezetben hozzászokott, hogy egyszerre több csatornán is érik a különböző ingerek, ezért ha le akarjuk kötni a figyelmüket, szükséges, hogy a lehetőségekhez mérten minél ingergazdagabb környezetet alakítsunk ki számukra. Ebben segítségünkre lehetnek a különböző audiovizuális eszközök, mint például a DVD lejátszó, a projector de legfőképpen a számítógép valamint a digitális tábla.

Az idegen nyelv tanításánál főleg nem mindegy, hogy mit és hogyan tanítunk. Nem szabad elfelejteni az elsődleges célt, ami nem más, mint hogy élő környezetben is használni tudják majd a tanultakat. Mivel a számítástechnika az internet terjedésével nagyon sok lehetőséget kínál nemcsak a különböző információk szerzésére, hanem a kapcsolattartásra, a játékos tanulásra, valamint a gyakorlásra is, ugyanakkor a diákok jelentős többsége elég magabiztos szinten használja a világhálót hasonló célokra, arra kell törekednünk, hogy ezt a világot minél inkább becsempésszük a tantermekbe is. Ehhez viszont a tanárok többségének szükséges, hogy tovább képezze magát.

Fel kell ismernünk az informatika és az angol nyelv területeinek szoros kapcsolatát, mivel a számítástechnikai kifejezéseket az utóbbi nélkül nem érthetjük meg, ugyanakkor az angol nyelv oktatásakor is óriási, mégis egyelőre kevésbé kiaknázott

lehetőségek rejlenek az előbbi területen. Fontos lenne, hogy a két tantárgy kéz a kézben járjon, egymást kiegészítve, és sajnálatos, hogy ezt még kevésbé ismerik el.

A bemutatott egyszerű szövegszerkesztővel készített angol nyelvtant gyakoroltató program csak egy a viszonylag egyszerű lehetőségek közül, amelyek segítségével színesebbé tehető a nyelvtanulás. A tanulók által kitöltött kérdőívre adott válaszok is bizonyítják, hogy a számítógép mára az életük részévé vált, következésképpen érdekli őket, és ezáltal kulcsfontosságú eszköznek számít a figyelemlekötés terén.

Remélhetőleg a közeljövőben egyre több kolléga döbben rá a nyelvtanítás során az informatika nyújtotta előnyökre és lehetőségekre, és egyre többen szánják rá magukat, hogy technikailag is elérjék legalább a felhasználói szintet.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Báthory Zoltán. *Tanítás és tanulás*. Budapest: Tankönyvkiadó, 1987. 170-177.
2. Dr. Berecz János. *A krétától az írásvetítőig*. Budapest, 1992. 5-13.
3. Fináczy Ernő. *Didaktika*. Budapest: OPKM hasonmás kiadó, 1994. 141-151.
4. Gyaraki F. Frigyes, Báthory Zoltán (szerk.). *Pedagógiai kázikönyv*. Budapest Tankönyvkiadó, 1987. 192-197.
5. Petneki Katalin: *Az idegen nyelv tanításának helyzete és fejlesztési feladatai. Új pedagógiai szemle*. 2002. július-augusztus.
6. Tompa Klára: *Tanesszközjegyzék a Nemzeti alaptanterv tükrében. Új Pedagógiai Szemle*. 1997 november.
7. Nagy Sándor. *Az oktatás folyamata és módszerei*. Budapest: Volos BT, 1993. 143-155.
8. Wincenty Okon. *Az általános didaktika alapjai*. Budapest: Tankönyvkiadó, 1976. 118-121; 228-230.
9. Norman Coe, Mark Harrison, Ken Paterson: *Angol nyelvtani gyakorlatok*. Oxford OUP
10. <http://www.pontplaza.hu>
11. <http://www.lansoft.hu>
12. <http://www.ixbt.com>
13. <http://www.suranyihifi.hu>
14. <http://www.cdnevjegy.hu>
15. <http://casaprofonda.freeblog.hu>
16. <http://www.fraelcomp.hu>
17. <http://www.epo.com.tw>
18. <http://www.boatshare.co.uk>
19. <http://www.linuxsoft.cz>

MELLÉKLETEK